

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פורים

(חלק לא שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תשא, יביח אדר, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פורים

גע לאלה של שושן עצמה מודים שהם ראוים לכלי'ם⁵].

גם יש לדייק בלשון הגמרא „שנהנו מסעודתו של אותו רשע“, דמשמע שהח"ט א אינה האכילה אלא ההנאה⁶ מסעודת אחרוש.

[גם לכאורה דוחק (קצת) לפרש הכוונה לאכילת מאכלות אסורות – דה"ר אמחז"ל⁷ שהמשתה הי' „כרצון איש ואיש“ – כרצון מרדכי והמן, וכן מפורש במדרש⁸ עה"פ⁹ „והשתה כדת אין אונס“ – „אין אונס ביין נסך“, הרי שבהסעודה היו (גם) מאכלים כשרים; ואם כוונת הגמ' היא שבכ"ז אכלו בני מאכלות אסורות, לא הו"ל לסתום אלא לפרש].

ב. יש מפרשים¹⁰, דמכיון שמשתה זה עשה אחרוש על ביטול בנין המקדש

(5) וראה בכמה מפרשים (הרי"ף לע"י שם. מנות הלוי שם. וראה רש"י אסתר (ד, א) ובשפ"ח שם. ועוד), שגם למסקנא יש בידם מה שנהנו מסעודתו כו', ועי"ז נתגלגל עליהם גם חטאם הראשון שהשתחוו לצלם (וראה לקמן הערה 48, השייכות דשני הענינים).

(6) באסתר"ר (פ"ז, יח) איתא ג"כ „מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחרושורש“¹¹. ואולי בזה הכוונה (כמפורש במדרש שם לפני'ז) ש„אכלו ושתו ונשתכרו ונתקלקלו (בזנות)“. משא"כ בגמ' דסתם, משמע השתאט הי' בעצם ההנאה כו'. וראה תרגום לאסתר ד, א.

(7) מגילה שם בסוף העמוד.

(8) אסתר א, ח.

(9) אסתר"ר פ"ב, יג.

(10) הרי"ף לע"י שם. וראה גם מנות הלוי שם.

א. איתא במס' מגילה: „שאלו תלמידי דיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כלי' . . מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע . . א"כ שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו . . מפני שהשתחוו לצלם.“

והנה החטא שבהנאה „מסעודתו של אותו רשע“ בפשטות הוא אכילת מאכלות אסורות, וכדאיתא במדרש¹² שבנ"י „באו . . בספק (בסכנה) . . על שאכלו מתבשיל הגויים“. והתמי' מפורסמת¹³: וכי אכילת מאכלות אסורות חמורה כ"כ שבגללה יתחייבו כלי' היל"ת¹⁴!

[ובגמ' הקשו על טעם זה רק למה יהרגו „שבכל העולם כולו“, היינו שבנו-

(1) יב, א. וראה שהש"ר פ"ז, ח.

(2) שהש"ר שם. ועד"ז בתנחומא (באבער) ס"פ בהר: שכולם היו ראויין להריגה שאכלו מתבשילי עובדי כוכבים (ובתנחומא לפנינו שם: מתבשילי המלך).

(3) ראה מפרשי הע"י שם. מנות הלוי בהקדמה בארוכה. אלשיך על מג"א (א, ח). ובכו"כ ספרי דרוש.

(4) ולהעיר, שביל"ש אסתר (רמז אלף מה, ממדרש אבא גוריון (א, ה)) – וג"כ בשם רשב"י (בעל המאמר בשהש"ר שם) – „שאכלו בשולי כותים* בעל כרחו“. אלא שבגמ' דילן שנאמר ש„נהנו מסעודתו כו'“ מוכח שהי' ברצונם (ורק על הטעם ד„השתחוו לצלם“ אמרו ש„לא עשו אלא לפנים (מיראה רש"י)“).

(* שינוי מפני „הבקורת“ וצ"ל „גויים“, כבדפוס ראשון דהיל"ש (שאלוניקי, רפ"ז), וכן בדפוס 1997, תמ"ז. וכ"ה במדרש אבא גוריון שם. וראה לעיל סוף הערה 2.

(* משא"כ בגמרא „אותו רשע“, כ"ל).

צאם של ישראל בין האומות הוא לפעמים באופן שקיומם הוא נסי למעלה מן הטבע, בדומה ל„כבשה העומדת בין שבעים זאבים“, שאין מקום בטבע לקיומה, אלא שבחסדו של הקב"ה „גדול הרועה“ מצילים ושומרים בהנהגה נסית שלמעלה מהטבע.

אמנם, במה דברים אמורים שבני נשמרים בהשגחה מיוחדת ואין ה„שבעים זאבים“ יכולים לנגוע בהם – כאשר הנהגתם היא בהתאם לזה, שסומכים על הקב"ה שיצילים וישמרים. אבל כשהם „מנגדים“ לשמירה זו, על ידי שמחשיבים (בהנהגתם) את ה„זאבים“ וכוחותיהם הטבעיים – הרי הם מפקיעים את עצמם ח"ו מהשמירה הנסית¹⁹ ומכניסים עצמם תחת הנהגת הטבע.

[ע"ד ביאור הרמב"ם²⁰ במש"נ²¹ „והסתרתי פני מהם גו' ומצאוהו רעות רבות גו' על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה“ – בדרך מציאה, דכאשר האדם מבדיל את עצמו מהשם, „השם נבדל ממנו והוא אז מזומן לכל רע שאפשר שימצאוהו“, היינו שהוא מסלק ממנו השגחתו המיוחדת, „להמלט מיד המקרה“ – ובמילא נשאר „מופקר למקרה“²².

ויש לומר, שזוהי גם כוונת הרמב"ם (בריש הלכות תעניות²³) בפירוש מש"נ²⁴ „והלכתם עמי בקרי והלכתי (גם אני²⁵)“

- (19) להעיר מענין אין קטיגור נעשה סניגור (ברכות נט, א. ושל"ג).
 (20) מו"נ ח"ג פ"א (קרוב לסופו).
 (21) וילך לא, יז.
 (22) וא"ז סותר לענין ההשגחה פרטית – ראה לקו"ש ח"ח ע' 199 ואילך.
 (23) פ"א ה"ג.
 (24) בחוקותי כו, כד"ח.
 (25) כ"ה ברמב"ם לפנינו (דלא כלשון הכתוב).

(כדאיתא בגמ'¹¹ שלפי חשבונו של אחש-רוש מלאו השבעים שנה דגלות בכל ובנ"י לא נגאלו – „אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי“ והוציא את כלי המקדש להשתמש בהם כו'), א"כ „כל מי שנהנה מאותה סעודה הוא יורה שהוא שמח על חורבן המקדש“.

אבל לכאורה אין הענין מובן¹², שהרי המדובר כאן הוא אודות גזירת כלי' ר"ל הכוללת גם את הטף (שאינם בני חיובא), וכמפורש במגילת אסתר¹³ שגזירת המן היתה על העם כולו, „מנער ועד זקן טף ונשים“. וא"כ, בשלמא אם נתחייבו כלי' „מפני שהשתחוו לצלם“ ניחא, כמ"ש במפרשים¹⁴ ד„בע"ז שייך שפיר כלי' כמו בעגל דכתיב¹⁵ ואכלה אותם כרגע¹⁶. אבל איך אפ"ל שעבור זה שנהנו כו' והראו שהם שמחים על חורבן ביהמ"ק – תהי' גזירת כלי' גם על אלה (הטף) שלא חטאו בזה?¹⁷

ג. ויש לבאר זה בהקדם משארזו¹⁸ שבנ"י נמשלו ל„כבשה (אחת) העומדת בין שבעים זאבים“, וגדול הרועה (הקב"ה) שמצילה ושומרה“. והיינו שהמ-

- (11) מגילה יא, ב.
 (12) וראה לקמן הערה 30.
 (13) ג, יג.
 (14) עיון יעקב לע"י שם.
 (15) ל' הכתוב גבי עדת קרח (קרח טז, כא, יז, י). ובחטא העגל נאמר „ואכלם“ (תשא לב, י).
 (16) ולהעיר גם מדין עיר הנדחת שגם הטף ונשים נהרגים (רמב"ם הל' ע"ז פ"ד ה"ו. וראה כס"מ שם).
 (17) בגאון יעקב לע"י שם, שזוהי הקושיא „שבכל העולם כולו אל יהרגו“, דלמה יתחייבו כלי'. אבל צ"ע, שהרי קושיא זו (מדוע יתחייבו כלי') היא גם בנוגע להטף שבשושן עצמה, ככפנים.
 (18) תנחומא תולדות ה. אסתר פ"י, יא. וראה פסיקתא רבתי פ"ט.

הייתה חשובה אצלם עד כ"כ – שהשתתפותם בסעודתו היתה נחשבת אצלם ל"כבוד" עד שנהנו מזה. והשתתפותם בסעודה לא היתה מוכרחת (להיות "אחשוּרוש המולך"³¹) היו מחוייבים בכ"בוד מלכותו"³²) – אלא עשו זאת מפני הנאתם (מהזמנתם ל)סעודה זו³³. ומכיון שבני עזמם החזיבו את ה"שבעים" זאבים" ונהנים מהכבוד ש"מקבלים" מ"אותו רשע", הרי בזה גופא הם דוחים את השמירה הנסית של "גדול הרועה", ומכניסים ומורידים עצמם תחת שלטון (הטבעי) של ה"זאבים", השולל את קיומה של ה"כבשה"³⁴, כנ"ל.

ד. ליתר ביאור – ובהקדמה:

ידוע מה שאמרו חז"ל³⁵ דאין סומכין על הנס, והתורה אמרה³⁶, "וברכך ה'א

הנו מסעודתו של אותו רשע" – דמשמעו שעצם ההנאה מסעודתו (איוו שתי"ר) של "אותו רשע" יש בה סיבה לגזירה זו (משא"כ לפירוש המפרשים הג"ל סעיף ב אין החסרון בכך שהיא "סעודתו של אותו רשע" בכלל, אלא סעודה זו דוקא, שעשה בתור משתה ושמתה על חורבן הבית).

(31) ל' הכתוב – אסת"א, א.

(32) דהרי "גזר עליהם שיבואו כולם כו"י

(אסת"ר פ"ו, יח).

(33) ראה גם מנות הלוי שם. יערות דבש ח"א דרוש ג (ז' אדר תק"ד) ד"ה הביטו נא. ועוד. – וראה גם לקמן הערה 61 בדיוק "נהנו".

(34) ולכן "נתחייבו כלי", גם הטף – ע"ד מ"ש כמ"נ (ח"ג פ"ח) "קל להרגם". – וראה לקו"ש ח"יח ע' 198 בנוגע לעדת קרח.

(35) ראה שבת לב, א. פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב. ועוד.

(36) פ' ראה יח, ט. – וראה בכ"ז ד"ה וברכך ג' במאמרי אדה"ז – תקס"ה ח"ב (ע' תרמח ואילך); תקס"ח ח"א ע' קסה ואילך. דרך חיים בהקדמה. סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע פ"ב ואילך. קונטרס ומעין מאמר יז ואילך.

עמכם בחמת קרי" – "כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהיא קרי" (דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית"²⁶) אוסיף לכם חמת אותו קרי" – שאין ר"ל (רק) שהקב"ה מוסיף בהעונש והצרה, אלא שאז הנהגת הקב"ה כלפי האיש ההוא היא באופן של "קרי", שמשולקת ממנו השגחתו ית' המיוחדת, ובדרך ממילא נשאר "מופקר למקרה"²⁷].

ועפ"ז יש לבאר זה שנהנו מסעודתו של אותו רשע" גרם לגזירת כלי" – כי אינו בגדר עונש על חטא, אלא שזו היתה תוצאה טבעית מהנהגתם²⁸:

מעמדם ומצבם הטבעי של בני לאחרי שגדל המלך. את המן. . . וינשאהו. . . מעל כל השרים גו"²⁹ הי בדומה ל"כבשה העומדת בין שבעים זאבים"; והנהגתם (אף שהייתה לפני זמן – אבל הוכיחה דמחשבתם והרגש שלהם (הם) באופן של "נהנו מסעודתו כו"י" – שללה השמירה הנסית ד"גדול הרועה".

כי העובדה שבני ישראל נהנו מזה ש"אותו רשע" הזמינם לסעודתו, הרי זו הוכחה³⁰ שמציאותו של רשע (אחשוּרוש)

וראה ילקוט שינויי נוסחאות ברמב"ם הוצאת פרענקל.

(26) ל' הרמב"ם הל' תעניות שם לפניו.

(27) ע"ד פירוש הכלי יקר בחוקותי שם, כד.

(28) ע"פ המבואר בפנים מתורצת שאלת המפרשים (מנות הלוי שם. ענף יוסף לע"י שם. ועוד) – מדוע השאלה, וכי משוא פנים יש בדבר" היא רק בנוגע להטעם ד"השתחוו לצלם", ולא להטעם ד"נהנו מסעודתו כו"י? – כי חיוב כלי מפני שנהנו כו"י אינו ענין של עונש על חטא, כ"א תוצאה טבעית מהנהגת בני", ובמילא כאשר נשתנה מצבם של בני – בטלה בדרך ממילא הגזירה.

(29) אסת"ר ג, א.

(30) ועפ"ז אתי בפשטות סתימת לשון חז"ל "שני

עניני ישראל בהשגחה מיוחדת ובהנהגה נסית שאינה מוגבלת בחוקי הטבע⁴¹.

ולפי זה, מה שלקבלת ברכת ה' זו⁴² צ"ל מעשה האדם („אשר תעשה“), הוא רק משום שרצה הקב"ה שהנהגה הנסית הזו תעבור על ידי הטבע, ולכן הלביש „נסים“ אלו בלבושי הטבע, עשי' בדרכי הטבע – „בכל אשר תעשה“. אבל עשי' זו היא רק „לבוש“ חיצוני לגמרי לההשפעה דלמעלה (שמקורה משם הוי' שלמעלה מן הטבע).

[והמחשיב את העסק שלו מבלי להרגיש כדבעי את הענין ד„ברכת ה' היא תעשיר“ – למה הדבר דומה? לאדם העוסק במרץ וביגיעת נפש בתפירת כיסים להניח בהם כסף, אבל אינו עושה בעניני עסק להשגת הכסף עצמו . . .].

ה. ומכל זה יובן גם במצבם של ישראל בימי אחשורוש:

בנ"י הנמצאים בגלות תחת שליטת האומות צריכים לתת כבוד למלכות⁴³ ודינא דמלכותא דינא⁴⁴, ו„דרשו את שלום העיר . . . והתפללו בעדה וגו“⁴⁵, כו'. ולכן, כאשר אחשורוש זימן את היהודים לסעודה היו מוכרחים להשתתף (כפשוט

בכל אשר תעשה“ דוקא – דאף ש„ברכת ה' היא תעשיר“³⁷, מ"מ אין ברכה זו חלה על האדם כאשר הוא יושב „בטל“³⁸, אלא מוטלת עליו החובה לעשות דבר מה עבור פרנסתו, „אשר תעשה“.

אמנם מאידך, עליו לידע ולהכיר שאין מלאכתו אלא עשיית כלי³⁹, דהיינו, שהשתדלותו ועשייתו אינם הסיבה והגורם המביא ומזמין לו מזונו ופרנסתו, אלא שהם רק „כלי“ לברכתו של הקב"ה, שבו משפיע לו הקב"ה מזונו ופרנסתו. כלומר: הקב"ה רצה שמזונו של אדם יתלבש ויבוא בכלי טבעי, בדרכי הטבע, והטבע – הוא ית' קבעו וטבעו בעולם, ולכן ציווה לאדם לעשות כלים טבעיים לפרנסתו, אבל גוף מזונו של האדם הוא רק „ברכת ה'“ כנ"ל. ומכיון שכן, אין מקום להחשיב העסק כשלעצמו, מאחר שכל עיקרו אינו אלא כלי שבו שורה „ברכת ה'“, ועיקר השתדלות האדם צריכה להיות להכשיר ולעשות את עצמו ראוי ל„ברכת ה'“.

ובעומק יותר:

זה ש„ברכת ה' היא תעשיר“ אינו רק משום שמזונו של האדם (הבא לו על ידי עסקיו בדרכי הטבע) תלוי אך ורק בהקב"ה (תנהיג הטבע) – אלא עוד זאת, ועיקר – שבני ישראל אינם נתונים מעיקרא תחת שלטון והנהגת הטבע; וכמבואר בכמה מקומות, שבנ"י מקבלים חיותם משם הוי' שלמעלה מן הטבע⁴⁰, והיינו שהוא ית' משגיח ומנהיג את כל

37) משלי י, כב.

38) ספרי (ויל"ש) עה"פ ראה שם.

39) ראה בארוכה במקומות שצויינו בהערה 36. ד"ה וידעת תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' נו ואילך). ועוד.

40) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 200 ואילך. וש"נ.

41) ראה סהמ"צ להצ"צ שם (קז, סע"א): בעסקו במו"מ יכוין שמאמין שהשפע ברכת ה' היא כשאר הנסים הגלויים כמו שהוריד המן כו'. וידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש (נדפס בסה"מ תש"ט ע' 21. ועוד) שפרנסה בזמן הזה היא כמו השפעת המן כו'. – וראה בכ"ז לקו"ש חט"ז סע"ע 176 ואילך.

42) משא"כ בנסים שאינם לבושים בטבע. וכ' מועדי השנה – הגאולה דפסח. וראה לקמן סעיף ו.

43) ראה רש"י ויחי מה, ב. שמות ה, ג. וארא ו, יג. בא יא, ת. ועוד.

44) נדרים כח, א (וש"נ). רמב"ם הל' גזלה ואבדה פ"ה ה"א ואילך.

45) ירמ"י כט, ז. אבות פ"ג מ"ב.

— כרצון איש זה מרדכי⁴⁶, באופן המותר, במאכלים כשרים וכו').

אבל ביחד עם זה היתה צריכה להיות הידיעה וההרגשה וההכרה הברורה, שקיומו של עם ישראל אינו תלוי כלל באחשורוש ח'ו (אע"פ שהי' מולך בכיפה⁴⁷), כ"א אך ורק בידי הקב"ה; ועוד זאת, שקיומם של בני"ה הוא בגדר נס המלוּבש בטבע, ולפעמים נס גלוי — ככבשה אחת בין שבעים זאבים (כנ"ל), דג"ד הרועה" ששומר את בני ישראל בהנהגה נסית שלמעלה מן הטבע.

וזהו התוכן (הפנימי) במה שאמרו שחטאם של בני ישראל הי' בזה ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע": השתתפותם בסעודה זו לא היתה מפני כבוד המלכות וכיו"ב, אלא מפני שהחשיבו את אחשורוש עד כ"כ שטעו לחשוב שקיומם תלוי⁴⁸ בחסדו של (המלך אחשורוש) רשע — היינו אדם שהוא הפכו של קיום רצון בורא העולם! ולכן הביאה האפשרות להשתתף בסעודתו להנאה ותענוג.

ו. על פי הנ"ל בגדר חטאם של ישראל בימי גזירת המן, יבואר היטב גם אופן המיחוד של נס ההצלה בימי פורים, שבו נשתנה מנס ההצלה בימי חנוכה (ועאכו"כ — בגאולת מצרים) — שההצלה דימי חנוכה היתה ע"י נסים גלויים שלמעלה מן הטבע (מסרת גבורים ביד חלשים כו'), משא"כ ההצלה דימי פורים

(46) ראה לעיל סוס"א.

(47) מגילה יא, א"ב. תרגום שני בתחלתו.

(48) עפ"י יומתק הקשר בין שני הטעמים (וראה לעיל הערה 5) — „שנהנו מסעודתו כו"ו, והשתחו לצלם" — כי גם ה, דג"ד, „נהנו מסעודתו כו"ו הר"ע של ע"ז (בדקות), כידוע הביאור במרו"ל (ע"ז ח, א) ישראל שבחול"ל עובדי ע"ז בטהרה הן (לקו"ת אחרי כו, ג. ד"ה וידעת שם. ובכ"מ). — וראה גם מנות הלוי שם.

באה על ידי נס המלוּבש בטבע (שהרי „לא הי' דבר נראה לעין שהוא למעלה מהטבע" ⁴⁹) —

דיש לומר, שזהו בהתאם לסיבת הגזירה בימים ההם [שבני ישראל הורידו עצמם תחת ההנהגה של דרכי הטבע, עד להנהגה של (אחשורוש — בהיותו) אותו רשע, ועד „שנהנו מסעודתו של אותו רשע" ⁵⁰]:

נס המלוּבש בטבע מלמדנו, שההנהגה הנסית דלמעלה אינה מוגבלת ב„למעלה-מן-הטבע", באופן המכריח שידוד מערכות הטבע, אלא יכולה להתלבש גם בתוך לבושי הטבע עצמו.

החידוש בנס פורים, נס המלוּבש בטבע, שהוא נס גלוי, שלכן מברכים הברכה „שעשה נסים" הן בח" נוכה (נס שאינו מלוּבש בטבע) והן בפורים (נס מלוּבש בטבע), והיינו דמה שהציל הקב"ה את בני"ה בימי הפורים לא הי' באופן של הנהגה טבעית, אלא בהנהגה נסית, שלכן „נראה בחוש שכל הסבות היו רק למעלה מהטבע" ⁵¹ — ואעפ"כ הנס התלבש בלבושי הטבע, כי גם ב„טבע" דבני"ה מלוּבש „נס" שלמעלה מהטבע.

ז. שני קצוות אלו שמבקשים ודור-שים מכאו"א מישאל — מחד גיסא אין סומכין על הנס ועליו לעשות בדרך הטבע דוקא, וביחד עם זה עליו להכיר שכל הטבע שבחייו הוא רק „לבוש" וכל עניינו באים מההנהגה הנסית דלמעלה —

(49) לשון רבינו הזקן בתו"א מג"א (צג, סע"ג ואילך, ק, רע"א ואילך). — וראה לקו"ש ח"ז ע' 154 הערה 51.

(50) מבלי להזכיר (גם עכ"פ), „אחשורוש".

(51) תו"א שם צג, ריש ע"ד. ק, א.

דכאשר נמצאים במצב שצריכים להשתדל בדרך הטבע, אזי „הממשלה“ לחוקי הטבע ותלויים בהם – ובהנהגתה של אסתר הראתה להם בעליל, שהי ליכתה לאחשורוש היא באופן של רק „לבוש“ להצלה הבאה מלמעלה, באופן של נס למעלה מן הטבע. ולכן לכל לראש זקוקים לתפלה ותענית כדי להיות ראויים לנס זה; אולם מאחר שרצה הקב“ה שההצלה נסית דלמעלה תהי' לה אחיזה בדרכי הטבע, לכן ציווה עלי' מרדכי בדבר ה' – ללכת לאחשורוש (ואף שסכנה בדבר).

ובמילא מובן שאין מקום להתחשב כ"כ בה, „לבוש“ (אם אינו בהתאם לגמרי עם כל הדרוש על פי דרכי הטבע) – כי העיקר אינו הלבוש שבו באה ההצלה, כ"א סיבת ההצלה.

ח. אחת מההוראות שיש ללמוד מזה בעבודת כאור"א:

בניי נבראו נשמות בגופים, באופן שמוכרחים להתעסק בצרכי הגוף. ומכיון שהקב"ה בראם באופן זה, בודאי זהו רצונו יתברך, שיתעסקו בצרכי הגוף.

ובאה ההוראה מימי הפורים, דאף שצריכים להתעסק בעניני הגוף – הרי העסק צ"ל לא באופן של „הנאה“, כי אין התעסקות זו אלא „לבוש“ וטפל לעיקר תפקידו בעלמא דין; ההנאה והתענוג של איש ישראל צ"ל בחיי נשמתו, לימוד התורה וקיום המצות וכו', ואילו ההתעסקות בעניניו הגשמיים היא רק כדי שיהי' בריא ושלם ויוכל לעבוד את השם.⁵⁹

(58) ראה במקומות שנמנו בהערה 36.

(59) עיין רמב"ם הל' דעות פ"ג. טושי"ע אור"ח סרל"א. וראה הערה הבאה.

באו לידי ביטוי בהשתדלותה של אסתר בכיטול הגזירה:⁵²

מחד גיסא הלכה אל אחשורוש (בשליחותו של מרדכי) „להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה“⁵³, שבשביל כך היתה צריכה למצוא חן בעיניו, ובפרט אשר (א) לא נקראה למלך, „זה שלשים יום“⁵⁴, (ב) בואה אל חצר המלך הפני-מית⁵⁴ הי' ש, „לא כדת“⁵⁵ וסכנת נפשות ממש („אחת דתו להמית“⁵⁴).

וא"כ בודאי שהיתה זקוקה לנשיאת חן מיוחדת.

ויחד עם זה צמה „שלשת ימים לילה ויום“⁵⁵ – תענית ועינוי – שע"פ טבע גורם להעדר נשיאת החן.⁵⁶

ולכאורה – ממנ"פ: באם ההצלה היתה צריכה לבוא על ידי השתדלות בדרכי הטבע – איך מתעניין⁵⁷ – ומח' לישא עי"ז האפשרות למצוא חן בעיני המלך? ואם סמכה אסתר שההצלה תבוא בדרך נס מלמעלה, ולכן גם השתדלות היא (רק) בזה שמתפללים להקב"ה (מתוך תענית שמדרכי התשובה היא) – איך נכנסה לסכנת נפשות ממש ללכת אל המלך?

וע"פ הנ"ל מובן, כי דוקא הנהגה כזו היא המבטלת ומתקנת החטא „שנהנו מסעודתו כו"':

יסוד הטעות שגרם ל„הנאה“ מסעור-דתו של אותו רשע הי' בכך שחשבו

(52) לכללות סעיף זה – ראה גם לקו"ש ח"א ע' 214 ואילך. ח"ו ע' 191 ואילך.

(53) אסתר ד, ח.

(54) שם, יא.

(55) שם, טז.

(56) ראה ראב"ע שם, טז.

(57) להעיר משו"ע א"ח (טו"ס תקעא) דאנשי המלחמה מתעניין לאחר המלחמה.

אבל כשעושה חיי גופו עיקר, הרי כאשר בא לעניני נשמתו הוא אומר „מה חובתי ואעשנה“⁶², ואילו כשהמדובר בנוגע לצרכי גופו, מושקע בהם ועוסק בזה מתוך תענוג – „נהנין“ מעניני נפשו הבהמית.

וזהו הלימוד של ימי הפורים, שכל ההצלה של ימים ההם היתה קשורה בזה, שהיהודים הכירו שההנאה מ„סעודתו של אותו רשע“ היא נגד עצם קיומו (טבעו האמיתי) של עם ישראל, ועי״ז זכו להצלה וגאולה,

ומיסמך גאולה לגאולה⁶³, גאולת פורים לגאולת פסח – ועד וכולל יציאה אמיתית ממצרי והגבלות הגוף

– וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁶⁴, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות פורים תשכ״ב, תשכ״ז)

– בדוגמת הנתל׳ בנדודי, שהחטא לא הי׳ בזה שאכלו מהסעודה כ״א בזה ש„נהנו מסעודתו“.

(62 ל׳ חז״ל – סוטה כב, ב.

(63 מגילה ו, סע״ב.

(64 מיכה ז, טו.

הרבותא בזה שהמתנהג ככה אינו צריך לחיבוט הקבר? אלא – שאני״פ שאכל לא נהנה מזה, כדברי השל״ה שבפנים ההערה.

ובזאת ייבחנו האדם אם עוסק בצרכי גופו לשם שמים, או לאו:

כאשר חיי נשמתו הם העיקר אצלו וחייו גופו הם טפל, וג״ו – כדי שיהי׳ הגוף בריא ושלם לעבוד את השם⁶⁰, אזי כל חיותו והנאתו הם בלימוד התורה וקיום המצוות, והתעסקותו בעניני הגוף הוא מתוך הכרח, עכ״פ – בלי הנאה⁶¹;

(60 כי היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת) השם הוא (רמב״ם הל׳ דעות רפ״ד).

(61 ראה טור שם (בסוף הסימן) „ועל הדרך הזה זקף רבינו הקדוש אצבעותיו למעלה .. ואמר .. שלא נהייתי מהם (כתובות קד, א) אלא לש״ש״. ובשל״ה עשרה מאמרות מ״ח (נו, ב ואילך בהגהה) דאף שלא פסק מעל שולחנו לא חזרת כ׳ (ע״ז יא, א. וכקושיית התוס׳ שם) – „לא עשה זה בשביל הנאה דהיינו שיהנה הגוף רק .. שיהי׳ חזק לעבודת הבורא, ואז הלשון .. מדוייק שאמר לא נהייתי כלומר אע״פ שאכלתי לא עשיתי בשביל הנאה“**

(* לכא״ו צ״ל, כמשנ׳ת כמ״פ (לקו״ש ח״ב ע׳ 531. ועוד).

(* ולא ממש – שהרי זוהי הנהגת רבנו הקדוש, וכלשון אדה״ז שבהערה (בשוה״ג) שלאח״ז – אא״כ מי [אף שמועין זה שייך אצל כא״א, שלכן הביאו אדה״ז בתניא. וראה שיחות ש״פ תשא תשכ״ח (הועתק גם בליקוט פירוש׳ם כ׳ לתניא שם) שמתענ׳ם זה מדייק אדה״ז „רבינו הקדוש״. ע״ש באורן].

(** וי״ל שזוהי כוונת אדמו״ר הזקן בתניא (פ״ח) „ולכן צריך .. לנקות ולטהרו מטומאתו שקיבל בהנאת עולם הזה .. אא״כ מי שלא נהנה מעוה״ז כל ימיו כרבינו הקדוש״ – דאם כפ׳ התוס׳ (ע״ז שם) שהוא לא אכל מהחזרת כ׳ (רק אוכלי שלוחנו) – מהי

